

Sergentaffæren: En tragisk episode i det britiske mandat over Palæstina

I de turbulente sidste år af det britiske mandat over Palæstina førte den jødiske undergrundsgruppe Irgun, ledet af den senere israelske premierminister Menachem Begin, en voldelig kampagne mod den britiske myndighed. Deres operationer omfattede bombninger af arabiske markedspladser, angreb på britiske militære og administrative installationer og iscenesættelse af højprofilerede kidnapninger. Selvom de var drevet af nationalistiske mål, ville mange af disse handlinger – især dem rettet mod civile eller beregnet til at indgyde frygt – i dag utvetydigt blive anerkendt som terrorhandlinger under bredt accepterede moderne definitioner.

De britiske myndigheder reagerede med hårde modforanstaltninger, herunder arrestationer, militære retssager og henrettelser af tilfangetagne Irgun-krigere. En af de mest skæbnesvangre episoder i denne periode var Sergentaffæren, som begyndte med dødsdommen over tre Irgun-medlemmer, der var blevet fanget under Acre-fængselsudbruddet i maj 1947. Avshalom Haviv, Meir Nakar og Yaakov Weiss, der var fundet skyldige i voldelige handlinger mod britiske styrker, herunder brug af sprængstoffer og væbnet modstand, blev dømt til hængning.

Kidnapningen

Trods voksende trusler og eksplicitte advarsler fra britisk efterretning og militære myndigheder blev risikoen for bortførelse af Irgun-operatører ofte undervurderet eller ignoreret af personalet på stedet. Sådan var tilfældet med sergenterne Clifford Martin og Mervyn Paice, begge kun 20 år gamle og tjenestegørende i 252 Field Security Section i den britiske hærs efterretningskorps i sommeren 1947. Den 11. juli 1947 var de to sergenter uden for tjeneste, ubevæbnede og i civil tøj og valgte at socialisere i Netanya, en kystby kendt for både sin jødiske befolkning og undergrundsaktivitet. De besøgte en café i Netanya og indledte en samtale med Aaron Weinberg, en jødisk flygtning og lokal kontorist i en britisk militær ferielejr.

Uden sergenterne vidende fungerede Weinberg som dobbeltagent, i hemmelighed tilknyttet både Haganah og Irgun. Efter at have vundet tillid hos britiske officerer rapporterede Weinberg sit møde med sergenterne til Irguns ledelse. Organisationen mobiliserede hurtigt et team til at handle på efterretningen. Operationen blev ledet af Benjamin Kaplan, en erfaren Irgun-operatør, der tidligere var blevet befriet under det dramatiske Acre-fængselsudbrud – netop det raid, som de tre Irgun-medlemmer nu ventede på henrettelse for.

Da Martin og Paice forlod caféen, blev de overfaldet og kidnappet af Irgun-enheden. De blev transporteret til et skjult sted: en diamantslibefabrik i Netanya, omdannet til et pro-

visorisk tilbageholdelsessted. Her blev de indespærret i en trang, lufttæt underjordisk celle, holdt i live i atten dage med en begrænset forsyning af flaskeoxygen, mad og vand. De fysiske forhold var dystre, men elementet af psykologisk krigsførelse var lige så kraftfuldt: kidnapningen var en bevidst taktik designet til at tvinge britiske myndigheder til at genoverveje de planlagte henrettelser af Irgun-fangerne. På denne måde var kidnapningen både en gengældelsestrussel og en strategisk handling for at opnå indflydelse.

Gidselforhandlingerne

Irguns motiv var at bruge sergenterne som forhandlingskort for at stoppe henrettelsen af de tre Irgun-militante – Avshalom Haviv, Meir Nakar og Yaakov Weiss – som var blevet fanget under Acre-fængselsudbruddet i maj 1947. De tre var blevet dømt for ulovlig våbenbesiddelse og hensigt om at forvolde skade, og deres dødsdomme blev bekræftet af britiske myndigheder den 8. juli. Irgun udsendte en offentlig trussel: hvis henrettelserne fortsatte, ville Martin og Paice blive hængt i gengældelse.

Da nyheden om kidnapningen spredte sig, intensiveredes bestræbelserne på at sikre sergenterne frihed. Den 17. juli appellerede de britiske parlamentsmedlemmer Richard Crossman og Maurice Edelman offentligt om deres frigivelse, sammen med andre fremtrædende skikkelser og private borgere. Mervyn Paices far skrev et hjertesmeltende brev til Menachem Begin og bad om sin søns liv. Brevet nåede Begin gennem en Irgun-tilknyttet postarbejder, men Begin svarede koldt via en radioudsendelse på Irguns hemmelige radiostation *Kol Tsion HaLokhemet* og sagde: „I må appellere til jeres regering, der tørster efter olie og blod.“

I mellemtiden iværksatte britisk efterretning og sikkerhedstjenester en intensiv operation for at lokalisere og befri gidslerne. På baggrund af et tip gennemsøgte de diamantslibefabrikken i Netanya, men missionen mislykkedes. Sergenterne blev holdt i en skjult lufttæt underjordisk celle – en detalje, der gjorde snifferhunde og standard søgeteknikker ineffektive.

Over for det eskalerende pres fra offentlige appeller, den moralske vægt af potentiel gengældelse og den ubestridelige hastighed i situationen stod de britiske myndigheder fast. I overensstemmelse med deres langvarige politik om ikke at forhandle med terrorister valgte de at gennemføre henrettelserne som planlagt. Den 27. juli annoncerede Palestinian Broadcasting Company, at Haviv, Weiss og Nakar ville blive henrettet den 29. juli. Den 29. juli 1947 blev Haviv, Nakar og Weiss hængt i Acre-fængslet.

Mordene og deres grufulde efterspil

Rasende over henrettelserne beordrede Menachem Begin øjeblikkelig drab på Martin og Paice. Om aftenen den 29. juli blev sergenterne henrettet i, hvad der kun kan beskrives som en bevidst grusom og symbolsk handling. Irgun-operatører brugte klaverstreng til at udføre hængningerne. Metoden sikrede en langsom og pinefuld død – en dystre kontrast til det hurtige fald på den britiske galge. Metoden blev valgt som en direkte modpol til den britiske henrettelsesstil – en handling af beregnet brutalitet ment som en besked.

Efter drabene overførte Irgun ligene til en afsidesliggende eukalyptussskov nær Netanya. Her blev ligene hængt op i træerne, ansigterne dækket med bandager, skjorterne delvist fjernet og placeret på en måde, der fremhævede deres sårbarhed og ydmygelse. For at forstærke chokket og forhindre hurtig genfinding riggede Irgun en kontaktmine under sergeant Martins krop. Denne tilføjelse gjorde opdagelsesstedet til en dødelig fælde.

Den sidste handling i denne propagandadrevne operation var mediemanipulation. Irgun kontaktede anonymt aviser i Tel Aviv og opgav ligene placering. Den 31. juli opdagede britiske soldater, ledsaget af journalister, ligene. Scenen var rædselsvækkende: sergenterne sorte, blodige lig hang og svajede fra træerne, med Irgun-kommunikører fastgjort til dem, der anklagede mændene for „anti-jødiske forbrydelser“. Kaptajn D.H. Galatti, efter at have undersøgt området, begyndte at skære Martins krop ned med en kniv fastgjort til en stang. Da kroppen faldt, detonerede minen, sprængte Martins krop i stykker, lemlæstede Paices og sårede Galatti i ansigtet og skulderen. De grufulde billeder fanget af pressen chokerede verden.

Global fordømmelse og voldelige gengældelser

Henrettelsen af sergenterne Clifford Martin og Mervyn Paice af Irgun sendte en chokbølge af afsky gennem Storbritannien og videre. Den grufulde karakter af drabene, kombineret med deres symbolske timing og Irguns uforsonlige holdning, fremkaldte udbredt fordømmelse på tværs af politiske, mediemæssige og offentlige sfærer.

I den britiske presse var reaktionen hurtig og skarp. The Times fangede den nationale stemning i en kraftfuld leder og udtalte:

„Det er vanskeligt at vurdere den skade, der vil blive gjort på den jødiske sag, ikke kun i dette land, men over hele verden, ved den koldblodige mord på de to britiske soldater.“

Ligeledes fordømte The Manchester Guardian drabene som blandt de mest afskyelige handlinger i historien om moderne politisk vold og trak sammenligninger med nazistiske grusomheder.

I Storbritannien strakte tilbageslaget sig ud over retorik. Under augustbankferien i 1947 brød en bølge af antisemitiske optøjer ud i flere byer. Liverpool, London, Manchester og Glasgow oplevede angreb på jødiske virksomheder, hjem og synagoger. Vinduer blev knust, bygninger plyndret, og jødiske samfund blev chikaneret i, hvad der blev den værste antisemitiske vold i Storbritannien i årtier. Graffiti dukkede op med isnende slogans som „Jødiske mordere“ og „Hitler havde ret“.

I mellemtiden kunne reaktionen i Palæstina ikke have været mere anderledes. Irgun, langt fra at udtrykke anger, var stolt af drabene og fremstillede dem som en berettiget handling af krigsmodstand. I deres undergrundspresse udgav de dristige erklæringer som:

„Vi anerkender ingen ensidige krigslove.“

Denne udtalelse afspejlede Irguns bredere ideologiske position: at Storbritannien ikke havde moralsk autoritet til at håndhæve love eller diktere betingelserne for engagement. For dem var hængningen af sergenterne ikke en forbrydelse, men en beregnet handling af afskrækkelse og trods – en reaktion på, hvad de opfattede som britisk undertrykkelse og uretfærdighed. I denne ramme blev moralsk legitimitet ikke defineret af international lov eller universelle principper, men af den opfattede retfærdighed i deres nationale kamp. Denne form for ræsonnement – at fremstille voldelige gengældelser som modstandshandlinger mod en illegitim okkupationsmagt – finder ekko i retorikken fra senere militante bevægelser som Hamas, der ligeledes retfærdiggør vold som defensiv handling mod, hvad det opfatter som udenlandsk dominans og systemisk uretfærdighed.

Selvom Irguns handlinger vandt beundring i nogle zionistiske kredse som udtryk for urokkelig national beslutsomhed, fremkaldte de også dyb moralsk uro i det bredere jødiske samfund og forargelse i udlandet. Den internationale mening, især i Storbritannien og USA, vendte sig skarpt mod den zionistiske sag, som mange nu associerede med terrorisme snarere end befrielse. Sergentaffæren afslørede således en farlig paradoks, der fortsat hjemsøger nationalistiske og oprørske bevægelser: at de samme handlinger, der betragtes som heroiske modstandshandlinger af den ene side, kan ses som uforsvarlige grusomheder af den anden. Denne udtalelse afspejlede Irguns bredere ideologiske position: at Storbritannien ikke havde moralsk autoritet til at håndhæve love eller diktere betingelserne for engagement. For dem var hængningen af sergenterne ikke en forbrydelse, men en beregnet handling af afskrækkelse og trods – en reaktion på, hvad de opfattede som britisk undertrykkelse og uretfærdighed.

Arv og historisk betydning

Sergentaffæren markerede et definitivt vendepunkt i opløsningen af britisk styre over Palæstina. Kun måneder efter de brutale drab på sergenterne Clifford Martin og Mervyn Paice meddelte den britiske regering formelt til De Forenede Nationer sin hensigt om at afslutte mandatet. Årtier med administrativ byrde, eskalerende vold og stigende politiske omkostninger havde gjort fortsat kontrol uholdbar. Irguns kampagne – kulminerende i den offentlige henrettelse af britiske soldater – havde ikke kun slået et dybt slag mod britisk moral, men også demonstreret grænserne for imperiemagt over for ubarmhjertig oprør og international granskning.

I november 1947 stemte De Forenede Nationer om en delingsplan, der ville opdele Palæstina i separate jødiske og arabiske stater, med Jerusalem under international kontrol. Forslaget tildelte cirka 55 % af jorden til den jødiske stat, selvom jøderne kun udgjorde omkring en tredjedel af befolkningen på det tidspunkt og lovligt ejede kun 7 % af territoriet. Beslutningen blev mødt med jubel blandt mange jøder og voldsom afvisning af de arabiske stater og det palæstinensiske arabiske lederskab, hvilket satte scenen for borgerkonflikt og i sidste ende fuldskala krig.

Ingen regerende britisk monark har nogensinde besøgt staten Israel. Selvom medlemmer af kongefamilien har aflagt besøg i de senere år, satte dronning Elizabeth II, der regerede i halvfjerds år, aldrig sin fod i landet – en udeladelse, der ofte tolkes som et subtilt, men

vedvarende udtryk for uløst diplomatisk spænding rodfæstet i de smertefulde sidste år af britisk styre.

Sergentaffæren står således ikke kun som et øjeblik af chokerende vold, men også som et historisk vendepunkt – hvor imperiet kollapsede, diplomati svigtede, og en ny, ustabil kapitel i Mellemøstens historie begyndte.

Referencer

- Bell, J. Bowyer. *Terror Out of Zion: The Fight for Israeli Independence*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1996.
- Horne, Edward. *A Job Well Done: A History of the Palestine Police Force, 1920–1948*. Palindia Press, 1982.
- Morris, Benny. *Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881–1999*. New York: Vintage Books, 2001.
- Segev, Tom. *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under the British Mandate*. New York: Henry Holt and Company, 2000.
- The Times (London). "The Hanging of the Sergeants." July 31, 1947.
- The Manchester Guardian. "Political Terror and the British Response." August 1, 1947.
- United Nations General Assembly. *Resolution 181 (II): Future Government of Palestine*. November 29, 1947.
- BBC News. "British Jews Targeted in 1947 Riots after Palestine Killings." July 31, 2017.
- Israel Ministry of Foreign Affairs. *The Story of the Jewish Undergrounds*.
- Gilbert, Martin. *Israel: A History*. New York: Harper Perennial, 2008.